

UNA CONVERSIÓ ECOLÒGICA QUE ÉS UNA REVOLUCIÓ CULTURAL

BIRGIT WEILER

Santa María de Nieva i Lima, Perú

La Terra és un gran meravellós organisme viu, amb una llarga història de processos d'evolució. Som part d'aquesta complexa i rica xarxa de relacions que fan possible i mantenen la gran diversitat de vida al nostre planeta. El nostre cos mateix ens recorda el vincle profund que tenim amb la Terra, pel fet d'estar constituït pels elements del planeta. A la Terra tot està relacionat i les relacions ecològiques es caracteritzen per la interacció i interdependència per al bé del conjunt.

Opció pels pobres i justícia ecològica

L'ecologia integral ens sensibilitza del fet que el maltractament de la vida de les persones i de la Terra té una mateixa arrel, una actitud violenta envers la vida. Brota del cor humà que és un de sol. Per això la lluita contra la pobresa i la marginalització de les persones, el compromís ferm per fer valdre la dignitat de cada persona i cada poble, i la lluita per superar l'empobriment de la Terra i cuidar-la com la Casa Comuna que cohabitarem amb la resta d'éssers vivents, van de la maneta.

La crisi ecològica és principalment espiritual. Té la seva arrel en una concepció molt errònia del que és el nostre lloc a la Terra i la nostra relació amb ella. Amb la industrialització es va imposar la visió de la cultura dominant en el món occidental, és a dir la visió de la Terra com un gran magatzem a lliure disposició dels éssers humans, "amos" amb ple dret de subjectar i dominar la Terra, no només per satisfer les seves necessitats, sinó també els seus desitjos, en un consum descontrolat de tants productes superflus. Com podem constatar a molts de llocs, la creixent depredació de la Terra i el consegüent canvi climàtic el pateixen sobretot les persones i els pobles empobrits i vulnerables. Per això la solidaritat amb aquestes persones i l'opció preferencial pels pobres exigeix avui també el nostre compromís ecològic.

La creació, un projecte d'amor de Déu

La religió cristiana, amb les seves tradicions bíbliques conté recursos valuosos per inspirar i animar una espiritualitat i una ètica ecològica. A la cosmo-

visió hebrea, per exemple, la natura no és un objecte o matèria morta, sinó que està plena d'alè, de vida, d'"ànima"; es té una visió molt més integral de l'ésser humà, sense dualisme entre cos i ànima, matèria i esperit. La tradició judeocristiana, en dir "creació", està expressant que la Terra és un projecte de l'amor de Déu que possibilita el desenvolupament del procés còsmic en tota la seva complexitat. I Déu ens ha confiat aquesta Terra per tenir-ne cura i ajudar a que pugui continuar evolucionant, desplegant el seu potencial. No som propietaris sinó administradors i cuidadors de la Terra i "tot el que l'omple" (Sal 24,2). Hem de reconèixer que l'ordre de "dominar" la terra a Gn 1, 28 moltes vegades s'ha mal interpretat i instrumentalitzat per justificar la seva explotació desenfrenada. S'ha de llegir aquesta ordre juntament amb Gn 2, 7-15, que recorda la nostra vocació de "conrear i custodiar" la Terra en el seu conjunt. La Bíblia correctament entesa "no dóna lloc a un antropocentrisme despòtic que es desentengui de la resta de criatures" (LS 68).

Ecologia integral implica una actitud contemplativa

La visió d'ecologia integral ens motiva a fomentar la contemplació de la gran diversitat de vida de la Terra, i la capacitat de sorprendre'ns davant aquesta meravellosa obra que és el nostre planeta. Ens ajuda a descobrir en la creació els signes de la presència de Déu i del seu gran amor. En assumir una actitud contemplativa, a més, ens alliberem d'una actitud merament instrumental envers els altres éssers vius que només mira si hi ha res d'útil per a nosaltres, incapaços de percebre el valor propi de la resta d'éssers vius. Apreciar i estimar la creació ens motiva a saber més sobre els seus misteris i sobre la seva Vida.

Els pobles indígenes: tot està relacionat

Des de fa anys estic en contacte amb dos pobles indígenes, els *awajun* i els *wampis*, a l'Amazònia peruana. La seva cosmovisió del *bon viure* resulta profètica en aquest moment històric crucial. Ens inspiren i interpel·len a mi i a molts dels meus germanes i germans amb qui comparteixo el caminar

amb aquests pobles. Atès que els *awajun* i *wampis* tenen una visió integral del món perceben el cosmos com un teixit complex de relacions en el qual les diferents parts interactuen contínuament. Per a ells no existeix res com “matèria morta”... Tot és part d’un gran sistema d’energia, que a més dels éssers humans inclou les muntanyes, els boscos, els rius, la terra, les roques i els minerals. La seva cosmovisió és profundament relacional. Recordem que una de les possibles etimologies de religió és *religare, vincular*. Per a aquests pobles la vida es viu en vincle amb tot, incloent els altres éssers vius (no humans). Segons la seva comprensió del món, la societat inclou no només els éssers humans sinó també els éssers vius de la natura. Això amplia el nostre concepte de societat: podem aprendre d’aquests pobles a “viure en socionatura”, com en diu l’antropòleg Guillermo Delgado.

En la concepció del *bon viure* dels pobles indígenes s’expressa una gran saviesa, ja que el *bon viure* no es genera per ell mateix sinó que és fruit d’una acció cultural. És un ideal vers el qual tant les persones individuals com les comunitats s’han d’encaminar una i altra vegada. Els *awajun* i *wampis* saben que el *bon viure* requereix sentit comunitari, reciprocitat –també en relació envers la natura–, solidaritat, valoració de la diversitat i participació activa, generositat i respecte. No s’identifica amb un estil de vida fixat principalment en poder adquirir cada vegada més per consumir al màxim. Significa un benestar modest, que permet una vida digna; un estil de vida que no depreda la terra. Observem en la convivència que per a molts indígenes allò prioritari no és pas el màxim guany a través d’una feina remunerada, sinó poder gaudir del treball amb els altres i guardar un equilibri entre treball intens i temps gratuït. Per als pobles indígenes és una lluita contínua ser coherents i perseverants en la pràctica del *bon viure* davant la influència creixent de la cultura de consumisme, de guanys a qualsevol cost i amb el seu fort individualisme.

Des de la seva visió del bon viure moltes comunitats i organitzacions indígenes estan en contra de l’extractivisme (minería, explotació de gas i petroli, de fusta noble, etc.) que es fixa només en el màxim rèdit a curt termini sense mirar curosament les con-

seqüències negatives en els diversos ecosistemes, especialment a l’Amazònia, i en la vida i la salut de les persones. Reclamen davant dels estats el dret a ser inclosos en les decisions sobre els projectes d’un suposat desenvolupament com els megaprojectes de minería i els monoconreus per a l’agrocomerç, etc., que tindran impactes forts en les seves vides i en els ecosistemes de la seva regió. Necessiten el nostre decidit suport solidari.

Conversió ecològica que és una revolució cultural

Estem cridats a promoure juntament amb altres actors de la societat una “ciutadania ecològica” (LS 211). La nostra fe ens impulsa a posar tot el nostre afany en què la Terra continuï essent un espai de vida per a les generacions presents i futures, i per a tots els éssers vius. L’actual situació crítica de la Terra ens exigeix una *conversió ecològica* que és una *revolució cultural* (LS 114), és a dir, una transformació profunda de les nostres societats. Urgeix un canvi radical en el nostre estil de viure, d’entendre i practicar l’economia, el *progrés* i el *desenvolupament*.

La pràctica neoliberal de l’economia predominant està contribuint molt a la degradació social i ambiental. Necessitem una transformació ecològica de les formes de produir i consumir a la societat. Els pobles indígenes que viuen a les perifèries dels centres de poder, ens aporten una visió revolucionària que ens obre nous horitzons.

Tots estem cridats a contribuir a aquesta transformació amb accions quotidianes, com, per exemple: reduir al màxim l’ús d’articles de plàstic i paper i la generació de deixalles, practicar el reciclatge, ser curosos en l’ús de l’aigua i de l’energia elèctrica, impulsar a les nostres societats l’ús d’energia generada amb recursos renovables, tractar els altres éssers vius amb cura, i juntament amb altres defensar l’Amazònia com el sistema viu més gran del planeta...

Totes aquestes accions són expressions del nostre amor a Déu, a la Terra que és la seva creació i al nostre proïsme. Visquem amb el cor obert a l’Esperit que ens fa partícips de la seva gran creativitat per generar una cultura nova, compromesa amb els empobrits, amb la vida en la seva gran diversitat i amb la Terra com la nostra Casa Comuna.

